

NENAD STEVOVIĆ

MIRIS BOKE U VOJVOĐANSKOJ RAVNICI

Nenad Stevović (1962), politikolog, publicista, istraživač i organizator crnogorske dijaspore. Objavio je više naučnih monografija o migracijama sa prostora Crne Gore, publikacija o crnogorskoj emigraciji, stručnih i naučnih radova u zemlji i inostranstvu. Pokretač i osnivač više nacionalnih organizacija, kulturno prosvjetnih društava i časopisa u crnogorskom iseljeništvu.

Feketić, vojvođanska varoš u bačkoj ravnici, smješten je na nekoliko brežuljaka između kojih protiče krivudava rječica Krivaja. Ovo lijepo mjesto nalazi se u ravničarskom kraju na obodu Telečke visoravni na nadmorskoj visini od 96 metara. Sa Lovčencem je praktično spojeno, a od

Vrbasa je udaljeno 12 km. Po rezultatima popisa iz 2011. godine naselje je imalo je 3.980 stanovnika.

Neposredno nakon završetka Drugog svjetskog rata za vrijeme Agrarne reforme i kolonizacije, u Feketiću, jednom od tri naselja u opštini Mali Idoš,

naselilo se 386 crnogorskih porodica sa ukupno 1950 članova. Bile su to porodice boraca i palih boraca iz narodno-oslobodilačke borbe, u najvećoj mjeri iz tadašnjeg Bokokotorskog sreza. Po rezultatima popisa iz 1948. godine u Feketiću je živjelo 5.903 stanovnika sa šarolikom nacionalnom strukturom u kojoj je mađarska zajednica bila većinski zastupljena.

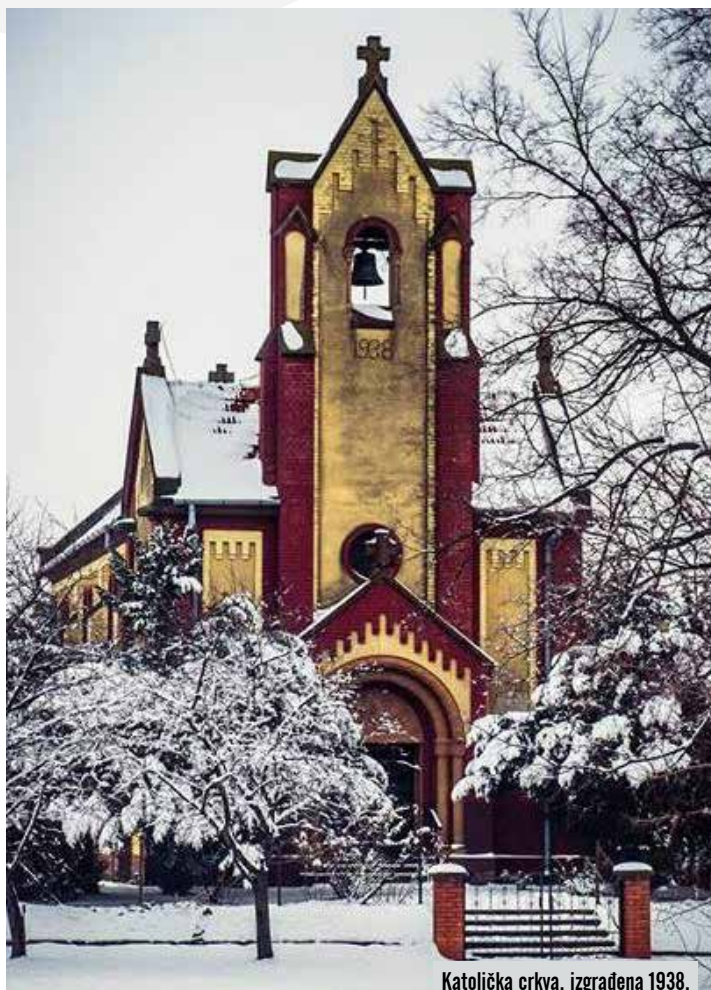
U centru sela dominira Reformatska crkva, koja ima najviše vjernika koji pripadaju mađarskoj nacionalnoj zajednici. To nije smetalo da se prije nekoliko godina renovira i obližnja Evanđelička crkva, koja je bila zapuštena

i koja nema vjernika u ovom mjestu. Primjer je to hrišćanske kulture i vjerske tolerancije. U Feketiću se nalazi i Rimokatolička crkva neubičajenog izgleda, sa otvorenim zvonikom. Izgrađena je 1938. godine, a jedan od glavnih ktitora je bio austrougarski veleposjednik Đuro Tomanović. Možda tu leži odgovor zašto crkva izgleda tako.

I danas, sedam i po decenija kasnije, druga, treća i četvrta generacija potomaka crnogorskih iseljenika u Feketiću ljubomorno čuva šecanje na svoj slavni zavičaj. Bokeljski rodoljub, narodni heroj Nikola Đurković zauzima posebno mjesto u njihovom kolektivnom šecanju.

Njegovo ime nosi Osnovna škola i jedna ulica u ovom lijepom vojvođanskom mjestu koji se nalazi na sredokraći puta od Novoga Sada do Subotice i kojeg krase multikulturalnost i harmoničan suživot višenacionalnog stanovništva.

Nikola Đurković je rođen u Risnu, u Boki Kotorskoj, 19. maja 1908. godine u srednje imućnoj trgovačkoj porodici. Nakon završene osnovne škole u rodnom mjestu i gimnazije u Kotoru, akademsko zvanje je stekao u Francuskoj izučavajući pravne nauke u Monpeljeu i Parizu. Nakon odbrane doktorata vratio se u Jugoslaviju i kao advokatski pripravnik radio u Beogradu, Gnjilanu, Kruševcu i Strumici. U Komunističku partiju Jugoslavije primljen

Katolička crkva, izgrađena 1938.

Nikola Đurković (1908-1943)

je 1933. godine, a tri godine kasnije na izborima u rodnom Risnu pobijedio je režimskog kandidata i postao predsjednik opštine. Aktivno je učestvovao u organizovanju i otpremanju dobrovoljaca za Španiju, i zbog tih aktivnosti u jesen 1937. godine smijenjen je sa funkcije predsjednika opštine Risna. Advokat i slobodan čovjek, Nikola Đurković je duboko vjerovao u ideju ljevice i revolucionarnu borbu za bolji i pravedniji svijet. Iako stalno praćen, pretresan i na različite načine uznemirivan od policije, kao komunistički pregalac neumorno je radio na jačanju partijske organizacije i radničkog pokreta. Po nalogu vlade Cvetković – Maček uhapšen je u januaru 1941. i sproveden u zatvor u Smederevskoj Palanci đe je boravio do puča 27. marta 1941. godine.

Jedan od organizatora trinaestojulskog ustanka Nikola Đurković je bio prvi politički komesar Krivošijске čete

koja je formirana u danima ustanka 1941. godine i prvi politički komesar kasnije formiranog Orjenskog bataljona. Istovremeno, bio je član Mjesnog komiteta KPJ u Herceg Novom i Okružnog komiteta KPJ za Nikšić.

Nakon izdaje na terenu, kada je fašistički plaćenik otkrio sklonište bokelj-skih ilegalaca i prokazao ga Italijanima, Đurković je poginuo 21. januara 1943. godine na Podima, selu iznad Herceg Novog, zajedno sa još tri ratna druga, narodnim herojem Savom Ilićem i prvoborcima Danilom Pavičićem i Šćepom Šarencem. Opoljteni sa blizu 300 italijanskih fašista, četnika Grahovskog bataljona i Antikomunističkog bataljona „Orjen”, četvorica revolucionara su se hrabro borila do posljednjeg metka. Njihovu pogibiju su posebno slavili četnici koji su na glavnom trgu u Herceg Novom, oko odjeće palih boraca, igrali takozvano „Krvavo kolo”. Taj necivilizacijski čin snimio je i trajno ovjekovječio, kroz prozorske škure, partizanski simpatizer Luka Cirigović. Nikola Đurković je za narodnog heroja proglašen ukazom Predsjedništva AVNOJ-a, 11. jula 1945. godine.

Pored škole i ulice koje nose ime Nikole Đurkovića, feketičke koloniste iz Crne Gore na stari kraj podšćecaju i nazivi ulica: Njegoševa, 13. jul, Jadranska, Save Kovačevića i Herojska. Sportski klubovi „Jadran”, morski talasi i bijeli galeb na grbu podšćecaju na Boku Kotorsku... i plavetni dresovi i stadion koji nosi naziv po legendarnom fudbaleru i treneru iz ovog mjesta Draganu Miranoviću Siji.

Nakon što su 2005. godine, na inicijativu udruženja „Krstas”, opštine Mali Idoš i Cetinje potpisale sporazum o bratskim odnosima, uspostavljena je saradnja između osnovnih škola iz Feketića i Cetinja. Najzaslužniji za to su

bili Bela Bojtoš, tadašnji direktor feketičke škole „Nikola Đurković” i Nikola Latković, direktor Osnovne škole „Njegoš” sa Cetinja koji su uspostavili intezivnu saradnju i međusobne posete učenika i nastavnika.

Vjerovatno najstariji djelovi ženske crnogorske narodne nošnje u Vojvodini se nalaze u Feketiću u familiji Radojičić. U toj kolonističkoj familiji iz Krivošija brižno se čuva koret i jaketa dugačkih rukava koji su stari više od 150 godina.

U Feketiću živi i veliki prijatelj crnogorske zajednice Pal Karolj, dugogodišnji predsjednik Skupštine opštine Mali Idoš, društveni pregalac i politički lider mađarske zajednice. Pal Karolj je bio direktni učesnik u realizaciji pobratimstva opština Mali Idoš i Cetinje (2005) i ključna politička figura koja je dala podršku Crnogorskoj partiji da se u lokalnom parlamentu prihvati inicijativa udruženja „Krstas” i crnogorski jezik uvede u službenu upotrebu na teritoriji te opštine (naselja: Feketić, Lovćenac i Mali Idoš).

Novka Mirkova Radojičić

Tokom proteklih 76 godina značajan broj Crnogoraca vratio se u svoju postojbinu ili se preselio u veće centre, Suboticu, Novi Sad i Beograd. Tradicionalno, crnogorske familije poseban akcenat daju na obrazovanje i školovanje svoje dece. Mladi potomci crnogorskih iseljenika nakon završetka studija odlaze, uglavnom trajno, iz Feketića u potrazi za poslom u veće gradove, a često i u neke druge zemlje. Seoba im je u krvi...a ona jednom kad krene, nikada više ne staje.

Nakon ratova na prostoru bivše Jugoslavije, devedesetih godina prošlog vijeka, nacionalna struktura stanovništva Feketića se značajno izmijenila dolaskom novih stanovnika sa prostora BiH i Hrvatske. Posljednjih 10-ak godina se dodatno mijenja iseljavanjem pripadnika mađarske zajednice u zemlje EU, imajući u vidu da su skoro svi dobili državljanstvo Mađarske i pasoše koji im otvaraju vrata Evrope i pružaju široku lepezu životnih mogućnosti.

Crnogoraca u Feketiću je sve manje i manje. Starosna struktura je na nivou demografske starosti i ima više domaćinstava sa samo jednim ili dva člana. Danas u ovoj varošici nailazimo na prezimena: Batuta, Backović, Begović, Beko, Bećir, Bogetić, Božović, Bojanić, Bošković, Bjelica, Bogdanović, Čelanović, Četković, Ćirović, Ćeklić, Đukić, Dapčević, Dangubić, Darnanović, Đukanović, Gudeljević, Giljen, Ivančević, Ilić, Ivanović, Janović, Jelušić, Jovičić, Konjević, Kosić, Klac, Knežević, Krivokapić, Kotlaš, Lazović, Lučić, Martinović, Miloško, Miranović, Mićunović, Mihović, Matijašević, Milošević, Milanović, Matković, Maliković, Maroš, Mिलाšević, Miljanović, Murišić, Mračević, Novaković, Nikolić,

Pljošta, Pavlović, Prentović, Pustahija, Radojičić, Radulović, Radović, Radočan, Rakčević, Rajević, Roganović, Samardžić, Simović, Stanišić, Stojanović, Stevović, Strahinja, Šćepančević, Tujković, Tomašević, Tušup, Turčinović, Vušurović, Vukčević, Vučković, Vučurović, Vukasović, Vilov, Vukićević, Vujović, Vojvodić, Rudović, Zečević, Zvicer, Žmukić.

Milan i Natalija Andrić, kolonisti iz Mojdeža, opština Herceg Novi

Najduža razdaljina između postojbine i nove domovine nijesu kilometri, nego vrijeme. Vremenom sve nestaje, vrijeme neprestano ubija, ono rađa za borav. Bliži se 8 decenija od kada su u Feketiću stigli mirisi Boke, a oni se još osećaju, još uvijek pobjeđuju vrijeme...